

Proloog

21 juni 1629

Louise Christine zat nog niet of ze vroeg al om witte wijn. Ook de lakei leek even met de ogen te knippen. Het was elf uur in de ochtend.

Wat vermoeid nam ze naast Amalia op de tribune plaats. ‘Nou, het grote midzomerfeest, we gaan het beleven.’

‘Ben je van plan vandaag op alles commentaar te leveren?’ vroeg Amalia zonder opzij te kijken.

‘Nee hoor,’ deed haar zus luchtig. ‘Ik heb zelfs wat geld ingezet bij het ringsteken, ik ben razend benieuwd naar de winnaar.’

‘Wij zitten hier tenminste onder een luifel, die stakkers aan de overkant van de renbaan staan te braden in de volle zon. En dan zonder een lekker wijntje.’

Louise Christine kreeg haar roemer aangereikt. ‘Volgens mij lust jij ook wel wat.’

‘Nee, dank je.’

Louise Christine proostte in haar eentje, nam een slok en liet haar adem lopen. ‘Toch moet je toegeven dat de adellijke afvaardiging vandaag aan de schamele kant is.’

‘Nogal logisch,’ zei Amalia. ‘Iedereen die zich vandaag de dag nog edelman mag noemen en kennis draagt van krijgskunst, bevindt zich bij de loopgraven rond Den Bosch. Het wordt hoog tijd dat de stad valt.’

‘Wat je zegt. Dan keren onze helden eindelijk terug naar Den Haag en valt er ook voor ons weer wat te genieten. Maar als we op de

berichten mogen afgaan, hoeft het allemaal niet lang meer te duren.'

'Die berichten krijgen we al een tijdje,' zei Amalia korzelig. 'Toch is het Brabantse verzet nog altijd niet gebroken. Maar let op mijn woorden, heeft men daar eenmaal de witte vlag gehesen, dan ligt de weg naar Brussel open.'

'Je klinkt alsof jij die spanjolen het liefst eigenhandig een kopje kleiner maakt,' zei Louise Christine. 'Nou, je gaat je gang maar, ik stel me tevreden met vreugdevuren.'

'Voordat jij tevreden bent. Jij verlangt een feest dat drie maanden duurt.'

'Minstens,' zei Louise Christine glimlachend. Ze nam een volgende slok en ging even met de handen langs haar kapsel. Er was weer iets aan die krullen veranderd, al zag Amalia niet meteen wat. Opzichtige rode strikken hielden de bos bijeen.

Amalia legde de armen kalm op de leuning van haar stoel. 'Altijd weer bijzonder, die luttele momenten dat jij optimistischer bent dan ik.'

'Waar zie jij het nog fout gaan dan?'

'Leg mij uit waarom er nog maandenlang lukraak twaalfpondskogels op de Bossche stadsmuren moeten worden afgevuurd. Ik noem dit de domme, mannelijke aanpak.'

'Zie jij een alternatief?' vroeg haar zus.

Amalia wierp een minzame blik opzij. 'Moet jij eens opletten. Er leidt een kortere route naar victorie.'

'O hemel, Jeanne d'Arc gaat zich er weer mee bemoeien.'

'Overdrijf niet zo. Er bestaat ook nog zoiets als vernuft.'

Op dat moment zetten de blazers in. Een heraut trad naar voren, plantte zijn zilveren staf op de grond en kondigde met luide stem de eerste ronde aan.

'Het Oranje-hof gaat erop vooruit,' fluisterde ze naar secretaris Huygens, die op het laatste moment links van haar was komen zitten. 'Tot voor kort hulden muzikanten zich bij dit soort gelegenheden in een bruine of anderszins vale hobbezak, nu dragen ze een livrei met goudglinsterende zomen.'

‘Prachtig, nietwaar?’ zei Huygens. ‘Die halen de kleuren rood en groen extra op.’

Hopelijk viel ook het toernooi mee. Het deelnemersveld bestond uit een schamele afvaardiging van de provinciën. Er was welgeteld één jonkheer in hun midden, die kon maar beter laten zien wat hij waard was, anders ging Amalia ook aan de wijn.

Ze had goed zicht op de renbaan. Daarvan was de breedte net genoeg om een ruiter in galop door te laten. De zilveren ring waar het allemaal om te doen was hing precies in haar zicht. De muziek was voor verbetering vatbaar, maar er ging beslist een martiale aansporing van uit. Ze hield van vlagvertoon en van mooi geklede mannen die bereid waren zich uit te sloven voor haar als Eerste Vrouwe van het land.

Wel zat die opmerking van zojuist haar nog flink dwars. Hoe durfde haar zus haar met Jeanne d’Arc te vergelijken, zoiets ging alle perken te buiten. Natuurlijk was Amalia een vrouw met ambitie en inderdaad rekende ze oorlogsvoering nu tot haar domein en ja, als het even kon richtte ze de zaken naar eigen inzicht in. En ook al had ze weleens visioenen, dat gaf Louise Christine nog altijd niet het recht om de draak met haar te steken. Al was het maar omdat Amalia ervoor zou passen om ooit zelf in harnas te verschijnen. Die dingen stonden een edelman al lelijk, laat staan een dame. Die ene keer dat haar echtgenoot in haar bijzijn in zo’n gevaarte werd gehesen was om erin geportretteerd te worden. Ze had hem plagerig ‘mijn schildpad’ genoemd. Achteraf onhandig, want je zag het resultaat gelijk terug op het doek. Frederik Hendrik keek nog ongelukkiger uit zijn ogen dan normaal. Arme hij, het was vast ingewikkeld om met een Van Solms getrouwd te zijn.

Los daarvan, Louise Christine had makkelijk praten. Ze stak nog geen vinger uit en profiteerde geheel vrijblijvend van Amalia’s vooraanstaande positie. Dat zuigende toontje alleen al. Maar de belangrijkste reden waarom een vergelijking met Jeanne d’Arc mank ging, was dat zij, Amalia van Solms, nooit op de brandstapel zou eindigen. Integendeel, het was een kwestie van tijd eer haar man tot hoogheid zou worden verheven, en daarmee zijzelf. Dat zou ook de laatste sceptici de mond snoeren.

Amalia prentte zich in dat het een geschikte dag was om de oorlog te winnen. Die sleepte zich godbetert al meer dan zestig jaar voort, drie generaties Oranje-Nassau hadden er de tanden op stukgebeten.

Ze had voor vandaag vier stappen uitgedacht. Overhaasten was uit den boze, elke stap telde. De eerste was op papier het simpelst. Ze moest zien te ontspannen en uitstralen dat ze genoot van het spektakel. Dus gleed haar blijmoedige lach langs de tot arena omgevormde stadhoudersstuinen, pal achter het Binnenhof. Hoe eerder het ringsteken begon, hoe beter.

Schuin voor haar op de verhoging stond kapitein Büttner van de stadhoudelijke garde, iets wijdbeens, de schouders recht. Al zag ze hem en profil, ze kende die onverzoenlijke blik die haar om beurten aantrok en irriteerde. Waarom toch altijd zo afstandelijk? De krachtige hand strak aan het gevest van zijn degen, alsof hij aasde op een kans om zijn kunnen te tonen. Haar zegen had hij.

Zodra ze Louise Christines blik van opzij voelde priemen keek ze gauw de andere kant op. Haar zus was zoals altijd op zoek naar smeugige roddels en een blik in de richting van een iets te knappe officier bood ruimschoots voldoende aanleiding. Het ergerlijke was dat hoe meer Amalia zich afsloot voor de pesterijtjes van haar zus, hoe meer die op zoek leek naar een aanleiding.

De muziek verstomde, iedereen hield de adem in. Daar gaf de eerste ruiter zijn paard de sporen.

Om beurten kwamen de mededingers aangegaloppeerd om hun lans door de ring te prikken. Bij elke misser klonk een collectieve zucht van teleurstelling, applaus brak los na een voltreffer. Natuurlijk klapte Amalia dan braaf mee – ze wist van alle kanten blikken op zich gericht –, maar voor het overige hield ze zich op de vlakte.

‘Spijtig dat we met dit soort spelen binnenkort naar elders moeten uitwijken,’ zei Huygens.

‘Hoe dat zo?’

‘Heeft uw echtgenoot het niet verteld? De stadhoudersstuinen worden heringericht. Hier komt een vierkant plein, geheel naar Frans model. De tekeningen liggen al klaar,’ voegde hij er fijntjes aan toe.

‘Interessant! Begrijp ik het goed dat u die al hebt ingezien?’

‘Ik zou liegen als ik dit ontkende, ze zijn van mijn eigen hand.’

Huygens en bescheidenheid, die verdroegen elkaar slecht. Normaal gesproken had ze hem ogenblikkelijk op een plaagstootje getrakteerd, maar dat paste weer niet in het schema voor vandaag.

Hij ontspande zich ook, mooi, dan werd het nu tijd voor stap twee.

Via een kleine omweg liep ze haar zaak aan. ‘Het is me eigenlijk een raadsel hoe iemand die zo belezen is en zoveel kennis heeft van de wereld, genoeg neemt met de bescheiden functie van secretaris van de stadhouder.’

Hij was maar al te bevattelijk voor complimenten.

Kijk, daar krulden zijn mondhoeken al omhoog. ‘Ach, het is nu eenmaal zo gelopen.’

‘Hoe precies?’

‘U moet weten dat mijn eigen vader al secretaris was van uw schoonvader, Willem van Oranje. Op verzoek van de Staten-Generaal schreef ik jaren geleden een epitaaf voor diens grafmonument in de Nieuwe Kerk in Delft.’

Ze wist niet wat een epitaaf was, maar knikte begrijpend.

‘Zo werd uw man op mij attent gemaakt en toen mijn voorganger kwam te overlijden, vroeg hij mij te solliciteren naar de vrijgekomen positie. Ik reisde speciaal naar Waalwijk om op gesprek te komen. Nou had ik aardig wat aanbevelingen van deze en gene op zak, want ik ga niet graag over één nacht ijs.’

Ze glimlachte. Daar was ze wel achter. ‘En bevalt de betrekking u? Ik bedoel, is die niet wat min voor iemand met uw veelzijdige geest.’

Huygens plantte de vingertoppen tegen elkaar. ‘Ik beschouw het als een eer om het huis Oranje-Nassau te mogen dienen. Dat ik daarnaast tijd genoeg overhoud om me met andere, op het oog misschien meer verheven zaken bezig te houden, is niet meer dan een prettige bijkomstigheid.’

Amalia keek even opzij, eerst naar kapitein Büttner, daarna naar haar zus en ten slotte naar de volgende poging van de ruiter die als heer Van Sallant tot Apeldoorn was aangekondigd.

‘Tjonge, de ene naam is vandaag nog meer gevleugeld dan de andere, maar het blijven gekochte heerlijkheden waaraan men de eigen naam heeft verbonden,’ sprak ze niet zonder spot.

‘Hebt u iets tegen burgeradel?’

‘Niets, behalve dat die staat voor zakken vol geld en het betere el-lebogenwerk. Afkomst en decorum ho maar.’

Huygens schraapte de keel. ‘Volgend jaar mag ik me anders ook Heer van Zuilichem laten noemen.’

Amalia verschikte in haar stoel. ‘Maar dat is uiteraard iets anders. U bent...’ Ze zocht naar een kernachtig woord. ‘U hebt die verheffing ook waargemaakt, in alle opzichten.’

‘Eerlijk gezegd doe ik deze zomer weinig meer dan toekijken. De belegering van Den Bosch is met recht een spektakelstuk. Ik sta met mijn neus boven op de geschiedenis. Zo meeslepend!’

Kijk aan, de secretaris zat op de praatstoel. In dat geval kwam fase drie in zicht.

‘Wat me voor het ogenblik bezighoudt,’ hernam ze wat uitgesponnen, en ze legde een hand op zijn onderarm, ‘is waarom Spanje zoveel uit de kast trekt om dit land te behouden. Waarom gooien ze het niet op een akkoordje? En dan kent deze oorlog voor mij nog meer raadselen. Zo zijn er landgenoten die aan Spaanse kant meevechten die al helemaal geen belang zouden hebben bij vreemde onderdrukking.’

Intussen sprak ze op gedempte toon, dit gedeelte ging haar zus niets aan.

‘U denkt aan legerleider Bergh?’

Kijk, hij kwam zelf met die naam op de proppen, dat scheelde.

‘Precies, al hebben sommigen het liever over het Beest. Een volle neef van mijn man, maar niettemin een landverrader. Hij doet al wekenlang pogingen om Den Bosch vanuit het zuiden te ontzetten. Wat bezielt zo iemand?’

‘Hij wordt er ongetwijfeld dik voor betaald. Bovendien is het een gekwelde ziel, haatdragend tot op het bot.’

‘Welk motief telt het zwaarst?’

‘Ik zou zeggen de haat. Zijn vader was, hoewel katholiek, een emi-

ment legerleider in Staatse dienst, moet u weten. Zelf stond hij aanvankelijk ook aan onze kant, maar toen hij gebrek aan steun ervoer, achtte hij zich tekortgedaan. De Spanjaarden rinkelden met de geldbuidel en voor we het wisten was de vogel gevlogen.'

Amalia nam een roemer aan van een page. Ze proostte met de secretaris. *Man soll das Eisen schmieden, solange es heiß ist*, placht haar vader altijd te zeggen. Het werd tijd voor de eigenlijke vraag, hoe buitenissig ook.

'Ik vind het toch zo naar dat de Nassaus elkaar onderling naar het leven staan. Hopelijk komt deze bruut nog eens tot bezinning. Dit brengt me overigens op het volgende. U gaat morgen terug naar het hoofdkwartier, als ik me niet vergis. Ik heb eigenlijk een verzoek aan u,' sprak ze kordaat.

'Een verzoek?' Hij nam haar argwanend op. 'Laat ik nog maar eens vooropstellen dat uw man liever niet heeft dat ik me met besluitvorming inlaat. En dat geldt ook voor...'

'Voor mij, ik weet er alles van.' Ze kuchte in haar handschoen. 'Ik zou graag zien dat u een bepaalde kwestie bij hem aanstipt. Zegt u er gerust bij dat ik drammerig ben. Ik heb namelijk nog altijd liever een boze echtgenoot dan een dode echtgenoot.'

Zijn gezicht verstrakte. 'Waar gaat het precies om, prinses?'

'Het is maar een kleinigheid.'

'Uw man houdt zijn adviseurs strikt gescheiden naar hun expertise.'

Ze hield even in. Niemand hoefde haar Frederik Hendriks pietluttigheid uit te leggen. En bovendien, met directe krijgsvoering had haar verzoek niets te maken. Maar om te zorgen dat haar mening voortaan gewicht in de schaal zou leggen, was deze kleine tactische manoeuvre noodzakelijk.

'Het gaat om zijn hoed. U weet wel, die met de dubbele witte pluim bovenop.'

'Ik ken hem. Hij is er erg op gesteld.'

'Uiteraard, hij is ook prachtig,' sprak Amalia met een glimlach die even vlug verdween als dat hij was verschenen. 'Ik zou willen dat hij deze een aantal dagen niet draagt.'

Hij nam haar luttele tellen met een vlak gezicht op. ‘Ik zie nog geen verband.’

‘Tussen legerleider Bergh en mijn vraag over die hoed, bedoelt u?’ vroeg ze argeloos. Ze had lang genoeg over een smoes nagedacht, die vond ze niet, dus moest het maar zo. ‘Dat moet ik u op dit moment nog schuldig blijven. Maar brengt u mijn verzoek alstublieft over aan mijn man.’

‘Eh... nou goed, prinses. Zoals u wilt.’

Huygens was er een kampioen in om zijn verbazing, of welke emotie dan ook, te onderdrukken, maar dat hinderde Amalia geenszins. Hier lag dan misschien zijn kracht, het was tegelijk ook zijn zwakte. Hij doorzag het hofleven maar tot op zekere hoogte. Voor de fijnere kneepjes toonde hij een blinde vlek en op dat vlak kon zij hem omgekeerd van dienst zijn. Zo waren ze op elkaar aangewezen.

‘En zorgt u vooral dat iemand anders een tijdje die hoed draagt. Voor mijn part een krijgsgevangene.’

‘En de reden van dit alles?’

‘Die zal vanzelf duidelijk worden.’

Niet veel later excuseerde de secretaris zich. Er wachtten helaas gewichtige taken.

‘Heb je goed opgelet?’ vroeg Amalia onmiddellijk de andere kant op. ‘Zo doe je dat.’

‘Zo doe je wat?’ vroeg Louise Christine. ‘Ik kon geen touw vastknopen aan jullie onderonsje. Wat is dat voor gedoe met die hoed?’

‘Ik kreeg van de week een brief van Guntersteyn.’

‘Guntersteyn?’ klonk het blij verrast. ‘Jouw minnaar van weleer! Is hij weer...’

‘Nee,’ viel Amalia haar scherp in de rede. ‘Guntersteyn is in Brussel en hij blijft in Brussel. Hij zei dat ik de zaak een goede dienst zou bewijzen door dit verzoek over te brengen.’

‘Welk verzoek?’

‘Wat ik net aan Huygens heb gezegd. Of mijn man die hoed wil afdoen.’

‘Hemel. Guntersteyn schrijft jou om iets aan Frederik Hendrik te vragen over een hoofddekseel. Wat omslachtig allemaal. Ik bedoel eigenlijk: wat oninteressant.’

‘Dat dacht je maar.’

‘Vertel dan wat de bedoeling is.’

‘Dat zullen we vanzelf zien. Maar Guntersteyn is Guntersteyn.’

‘En dat wil zeggen?’ vroeg Louise Christine met gespreide handen.

‘Dat hij de Republiek een warm hart toedraagt. Hem kennende zit er een doordacht plan achter. Het zal mij benieuwen.’

‘Nou, het zal allemaal wel. Ik geloof dat ik de hoofdzaak heb begrepen: Guntersteyn blijft voorlopig in Brussel.’

‘Dat is niet de hoofdzaak.’

‘Dat zou anders wel verklaren waarom jij al een poosje verlekkerd naar die kapitein zit te turen. Die stoel naast je is nog vrij, hoor,’ sprak haar zus met een venijnige glimlach in de aanslag. ‘Zal ik hem anders roepen?’

Amalia hapte naar adem, maar kreeg geen gelegenheid te reageren. Alsof het zo moest zijn schalden juist de bazuinen ten teken dat de laatste ronde was afgelopen. Hiermee stond de winnaar vast. Zodra zij applaudisseerde, volgde het publiek rondom dit voorbeeld.

Ze stond op en liep vlak voor de buigende kapitein Büttner langs naar de prijsuitreiking.